

FITXA 1

El plural de LI
Els pronoms sempre ens atabalen. Hui parlarem d'un pronom que presenta un mal ús col·loquial molt senzill de resoldre. Es tracta del plural de LI.
El plural de LI és ELS
<i>ELS</i>, PLURAL DE <i>LI</i>, ÉS MASCULÍ I FEMENÍ <i>LIS</i>, ÉS SEMPRE INCORRECTE
Al costat de <i>ELS</i> (única varietat admesa normativament), s'ha estés últimament la forma <i>lis</i> , que no té cap tradició ni cap justificació.
Vegem-ne alguns exemples: Si en singular diem: <i>I si ve el pare, què li dic?</i> <i>I si ve la tia, què li dic?</i> En plural direm: <i>I si vénen els pares, què els dic?</i> <i>I si vénen les ties, què els dic?</i>
Per tant: <i>LI</i> té com a plural <i>ELS</i> ; MAI <i>LIS</i>
I per a finalitzar el tema de hui direm que: <i>ELS = LOS = 'LS, SEGONS LA POSICIÓ</i> <i>Els</i> pot prendre la forma <i>los</i> quan va darrere de verb acabat en consonant o <i>'ls</i> darrere del verb acabat en vocal.
Vegem, de nou, uns exemples: <i>Si veus les amigues del poble, digues-los que tenim pendent un sopar</i> <i>Si veus les amigues del poble, dona'ls molts records.</i>

FITXA 2

COM HEM DE DONAR ORDRES I INSTRUCCIONS

L'infinitiu és la forma verbal no personal que utilitzem per a anomenar els verbs, així parlem de verbs com CALLAR, COMPRAR, VENDRE, PARLAR, CANTAR, DORMIR, RIURE, etc.

Per a expressar ordres o prohibicions, únicament podem utilitzar esta forma verbal precedida de la preposició **A**.

Per tant, Sí que podem dir:

A callar, he dit!
A dormir, que ja és tard!

Però **NO** podem expressar ordres i prohibicions amb esta forma tota sola, perquè les ordres i instruccions van en imperatiu i 2a persona del plural.

Farem igual quan donem instruccions generals (en els rètols, per exemple) i també quan proposem realitzar exercicis o activitats, o quan fem recomanacions de qualsevol tipus.

Vegem-ne alguns exemples:

Tanqueu [en una porta]	Tancar [en una porta]
Mireu els missatges del correu	Mirar els missatges del correu
No crideu en les aules	No cridar en les aules

Finalment, hem d'evitar també les formes del tipus *veja's*, anomenades reflexives, i substituir-les per formes com les anteriors o bé per expressions introduïdes per la forma verbal **cal**.

Vegem, de nou, uns exemples, hauríem de dir:

Una vegada més, citem Coromines (**vegeu** 'Lleures i converses d'un filòleg'), i no

Una vegada més, citem Coromines (~~vega's~~ 'Lleures i converses d'un filòleg')

Igualment, hauríem de dir:

En la preparació del viatge **cal considerar** el pressupost i no

En la preparació del viatge ~~considere's~~ el pressupost

FITXA 3

EN i AMB davant de verb
L'infinitiu és la forma no personal del verb, la que usem normalment per a anomenar-lo (callar, comprar, vendre, parlar, cantar, dormir, riure, etc.)
Davant dels verbs en infinitiu no són possibles totes les preposicions. En concret, les preposicions EN i AMB no poden anar davant d'un infinitiu.
Quan ens trobem una frase en què posaríem una preposició EN o AMB davant d'un infinitiu, les hem de substituir per A o DE, la que millor hi escaiga.
Vegem-ne alguns exemples: En la primera oració, El van amenaçar amb expulsar-lo de l'associació, hauríem de substituir la preposició amb : El van amenaçar d'expulsar-lo de l'associació
En l'oració, No tardaré gens en comprovar el nivell d'oli del cotxe Hauríem de substituir la preposició en : No tardaré gens a comprovar el nivell d'oli del cotxe
Finalment, hem de dir que l'únic cas en què la preposició EN és correcta davant d'un verb en infinitiu és quan indica una expressió temporal equivalent a QUAN
Per exemple, la frase Sa mare es va desmaiar en saber la notícia és correcta perquè és equivalent a Sa mare es va desmaiar quan va saber la notícia
Per tant, recapitem: Davant d'un verb en infinitiu, no són possibles les preposicions EN ni AMB, llevat que EN tinga un valor temporal equivalent a QUAN. Les hem de substituir per A o DE segons convinga.

FITXA 4

DERIVATS DE VERBS

Els verbs que es formen a partir d'un altre (córrer > recórrer) s'han de conjuguar exactament igual que l'original.

Exemples:

(Si) _____ (es conjuga)

Córrer _____ ell corre _____ està corrent _____ ha corregut

Recórrer _____ ell recorre _____ està recorrent _____ ha recorregut

(S'ha de conjuguar)

(Si) _____ (es conjuga)

Cloure _____ ell clou _____ està cloent _____ ha clos

Incloure _____ ell inclou _____ està incloent _____ ha inclòs

(S'ha de conjuguar)

Per influència del castellà, a vegades conjuguem malament alguns d'estos verbs i diem, per exemple:

Recurrit en compte de **Recorregut**

Incluit en compte de **Inclòs**

Quan trobem un verb format a partir d'un altre, el que hem de fer és CONJUGAR primerament l'original, i després afegir el prefix.

Encara que el resultat ens resulte estrany per culpa del castellà, estarà bé.

Vegem alguns exemples:

(Si dediem...)

Batre _____ ell **bat** _____ està **batent** _____ ha **batut**

(De..... haurem de dir:)

Rebate _____ ell **rebat** _____ està **rebatent** _____ ha **rebatut**

(i no...) _____ ell **rebatix** _____ està **rebatint** _____ ha **rebatit**

(Si dediem)

Fondre _____ ell **fon** _____ està **fonent** _____ ha **fos**

(De haurem de dir:)

Confondre _____ ell **confon** _____ està **confontent** _____ ha **confós**

(i no...) _____ ell **confundix** _____ està **confundint** _____ ha **confundit**

(Si dediem)

Rompre _____ ell **romp** _____ està **rompent** _____ ha **romput**

(D'..... haurem de dir:)

Interrompre _____ ell **interromp** _____ està **interrompent** _____ ha **interromput**

(i no...) _____ ell **interrumpix** _____ està **interrumpint** _____ ha **interrumpit**

FITXA 5

DERIVATS DE TINDRE
Els verbs que es formen a partir d'un altre es conjuguen igual que l'original.
Hi ha un grup de verbs que s'han format a partir de TINDRE i que han de funcionar com TINDRE. És el cas de <u>contindre</u> , <u>retindre</u> , <u>sostindre</u> , <u>mantindre</u> , <u>obtindre</u> , etc.
Però de vegades es produïxen confusions amb altres verbs que semblen iguals, però que no ho són: <u>estendre</u> (estés), <u>comprendre</u> (comprés), <u>defendre</u> (defés). Noteu que estos verbs no estan formats sobre TINDRE. La confusió apareix, sobretot, en el participi.
El que hem de fer per evitar estes confusions és buscar l' infinitiu i si conté el verb TINDRE, el conjugarem com tindre.
Vegem-ne, a continuació, uns quants exemples
Han obtingut el primer premi en el ball de disfresses <u>OBTINDRE</u> - OBTINGUT Han obtés el primer premi en el ball de disfresses
Els atracadors de la caixa d'estalvis han sigut detinguts <u>DETINDRE</u> - DETINGUTS Els atracadors de la caixa d'estalvis han sigut detesos
Eixa postura l'han mantinguda sempre els nostres representants <u>MANTINDRE</u> -MANTINGUTS Eixa postura l'han mantesa sempre els nostres representants
Per tant, recapitem, els verbs formats a partir de TINDRE han de conjuguar-se com TINDRE. Pareu esment, sobretot, a les formes de participi -TINGUT, -TINGUDA, TINGUTS, -TINGUDES

FITXA 6

Formes verbals acabades en -GUENT I -QUENT

El gerundi és una de les formes no personals del verb.
Una manera fàcil de reconèixer-lo és l'acabament en -NT (jugant, sabent, dormint).

Encara que en la parla espontània és freqüent sentir gerundis acabats en -GUENT o en -QUENT, la normativa no els admet

~~CORREGUENT~~
~~PLOGUENT~~
~~RIGUENT~~
~~ISQUENT~~
~~VISQUENT~~

Com que els gerundis normatius són vius també en la parla quotidiana, segur que no ens costarà gens usar-los.

Vegem-ne uns quants exemples:

Ha vingut corrent a casa així que ha sabut la notícia
Ha vingut ~~correguent~~ a casa així que ha sabut la notícia.

Ha estat plovent tot el cap de setmana
Ha estat ~~ploguent~~ tot el cap de setmana

Ha passat molt de temps vivint en la misèria
Ha passat molt de temps ~~visquent~~ en la misèria

Últimament, està eixint moltes nits
Últimament, està ~~isquent~~ moltes nits

Per tant, no són normatives les formes de gerundi acabades en -GUENT ni en -QUENT. En lloc de dir ~~TRAGUENT, RIGUENT, BEGUENT, NASQUENT~~
Hem de dir: TRAIENT, RIENT, BEVENT, NAIXENT.

FITXA 7

COM HEM D'EXPRESSAR L'OBLIGACIÓ

En valencià tenim diferents maneres d'expressar l'obligació.

1. Per mitjà de la perífrasi HAVER DE + INFINITIU
2. Per mitjà de construccions amb el verb CALDRE o amb la forma SER NECESSARI

NO és correcte expressar l'obligació amb les construccions ~~hi ha que~~, ~~tindre que~~, ~~ser precis-~~
~~que~~

Vegem-ne uns quants exemples. Són correctes frases com:

Si volem eixir de viatge, hem d'alçar-nos prompte.
Si volem eixir de viatge, cal que ens alcem prompte.
Si volem eixir de viatge, cal alçar-nos prompte.
Si volem eixir de viatge, és necessari que ens alcem prompte.

Però no són correctes les frases següents:

Si volem eixir de viatge, ~~hi ha que~~ alçar-nos prompte.
Si volem eixir de viatge, ~~tenim que~~ alçar-nos prompte.
Si volem eixir de viatge, ~~és precis~~ alçar-nos prompte.

Per tant, l'obligació s'ha d'expressar amb les construccions:

HAVER DE + INFINITIU
El verb CALDRE
i la forma SER NECESSARI

FITXA 8

L'EXPRESSIÓ DEL TEMPS	
Les parts del dia s'han d'introduir amb la preposició DE (o A + ARTICLE)	
No és recomanable dir:	S'ha de dir:
Pel matí	De matí o Al matí
Per la vesprada	De vesprada o A la vesprada
Per la nit	De nit o A la nit
Vegem-ne un exemple:	
Demà de vesprada tinc hora a cal dentista Demà per la vesprada tinc hora a cal dentista	
Quant als dies de la setmana, hem de dir que va sense article el dia de la setmana immediatament anterior o posterior al dia en què parlem. És el cas dels exemples següents:	
Dimecres vinent anirem al teatre El vaig veure dimarts Divendres hi haurà ple a l'Ajuntament	
Tanmateix, el dia de la setmana va <u>amb article</u> quan volem expressar una acció que té lloc, repetidament, els mateixos dies de la setmana.	
Vegem els exemples següents:	
Els dissabtes dinem amb els amics (cada diumenge) La revista eixirà al carrer els dilluns (cada dilluns)	
En el primer cas, ens referim a cada dissabte; en el segon, a cada dilluns.	

FITXA 9

COM HEM D'EXPRESSAR LA PROBABILITAT

Quan volem expressar una probabilitat que passe una cosa o volem enunciar una idea de manera aproximada, sense saber si és cert el que diem, hem de fer servir la perífrasi:

DEURE + INFINITIU

Com en l'exemple:

Deu fer fred al carrer, perquè la gent va amb els abrics posats

No obstant, la probabilitat es pot expressar també amb altres construccions, com:

ÉS POSSIBLE QUE
ÉS PROBABLE QUE

o amb els adverbis i locucions de dubte: POSSIBLEMENT, PROBABLEMENT, TAL VOLTA, TAL VEGADA i el verb en indicatiu

És incorrecte afegir la preposició DE a la perífrasi DEURE + INFINITIU

I tampoc no és correcte, per a indicar la probabilitat, usar el FUTUR ni el CONDICIONAL.

Vegem-ne uns quants exemples:

Eixe deu ser el germà de Lluís perquè s'assemblen molt

~~Eixe serà el germà de Lluís perquè s'assemblen molt~~

Deuen ser forasters perquè al poble no els coneix ningú

~~Deuen de ser forasters perquè al poble no els coneix ningú~~

La xiqueta tal volta tenia fam perquè s'ho va menjar tot

~~La xiqueta ~~tenia~~ fam perquè s'ho va menjar tot~~

Probablement són les tres, perquè la gent se n'ha anat a dinar

~~Seran les tres, perquè la gent se n'ha anat a dinar.~~

Per tant, recapitem, la forma més clara d'expressar la probabilitat és amb la perífrasi DEURE + INFINITIU, construcció que NO ha de portar mai la preposició DE.

FITXA 10

QUÈ - QUIN en preguntes o exclamacions
En preguntes i exclamacions: Quin, quina, quins, quines + SUBSTANTIU Què + SUBSTANTIU
Exemples: Quin autobús va a València? i no, Què -autobús va a València? Quina cuina tan bruta han deixat! i no, Què cuina tan bruta han deixat!
No sé quin tren arriba a les facultats, i no No sé què tren arriba a les facultats Vull recordar quines instruccions ens havia donat, i no Vull recordar què instruccions ens havia donat
En frases interrogatives: QUÈ = 'QUINA COSA'
Exemples: Què em deies? No t'he sentit No t'he sentit què em deies = (Quina cosa em deies? No t'he sentit) (No t'he sentit quina cosa em deies)
En interrogacions i exclamacions: Quin, quina, quins, quines + SUBSTANTIU Què + SUBSTANTIU Perquè en frases interrogatives: QUÈ = 'QUINA COSA'

FITXA 11

Contactes entre les preposicions i la conjunció QUE

No es poden utilitzar les preposicions A, AMB, DE i EN davant de la **conjunció QUE**.

Per a evitar-ho, hi ha diverses solucions possibles:

La solució més senzilla és suprimir la preposició.

Vegem-ne alguns exemples:

Està avesat **que** li ho facen tot i no
Està avesat ~~a que~~ li ho facen tot

Ell creia **que** s'havia de dir la veritat i no
Ell creia ~~en que~~ s'havia de dir la veritat

Es penedia **que** no podia convidar a tots i no
Es penedia ~~de que~~ no podia convidar a tots

Els assistents estigueren d'acord **que** es fera una altra reunió i no
Els assistents estigueren d'acord ~~amb que~~ es fera una altra reunió

Una altra és introduir fórmules entre la preposició i la conjunció **que** com *el fet, la cosa, la circumstància...*

Vegem, de nou, un exemple:

No havia pensat en el fet **que** hui no treballaves i no
No havia pensat ~~en que~~ hui no treballaves

I una altra és modificar la sintaxi de l'oració:

Després d'acabar això, anirem a passejar i no
Després ~~de que~~ acabes això, anirem a passejar

Hi ha opció a poder modificar el projecte i no
Hi ha opció ~~a que~~ puguem modificar el projecte

Es manté la preposició quan és un **pronom relatiu** i equival a EL QUAL, LA QUAL, ELS QUALS o LES QUALS. A més, porta accent gràfic: **QUÈ**

Exemples:

Els llibres **de què** t'he parlat s'han posat a la venda
Els llibres **dels quals** t'he parlat s'han posat a la venda

El llibre **de què** t'he parlat s'ha posat a la venda
El llibre **del qual** t'he parlat s'ha posat a la venda

FITXA 12

USOS DE LA DIÈRESI

Es col·loca només damunt de les vocals **i** i **u** amb les següents funcions:

Indica que es pronuncia la **u** davant de **e** i **i** quan és precedida de **q** i **g** :

següent, qüestió, lingüística, aqüífer

Per això, en la resta de vocals encara que es pronuncia la **u** no porta la dièresi:

quota i no ~~qüota~~
aigua i no ~~aigüa~~, però aigües
llengua i no ~~llengüa~~, però llengües

Quan s'ajunten 2 vocals en una mateixa síl·laba i no es pot accentuar:

ve-ï-na, tradu-ït, ra-ïm, di-ürn

I sí que es pot accentuar:

condu-í-em, tradu-í-eu

Finalment, la usem quan una **i** o una **u** no fa de consonant:

redu-ï-a, bene-ï-en, llu-ï-es però,
re-ia, di-uen

EXCEPCIONS

No usem la dièresi en els següents casos: Si el diftong forma part de la mateixa síl·laba:

frui-ta, ai-re, ei-na, cui-na

En terminacions d'**infinitiu**, **gerundi**, **futur** i **condicional** dels verbs acabats en vocal + IR:

agrair, beneiria, oiré, lluint

En les paraules compostes amb prefix acabat en vocal:

reunió, antiimperialisme, contraindicació

En els sufixos **-isme** i **-ista**:

altruista, arcaisme

En les terminacions llatines **-us** i **-um**:

simpòsium, aquàrium

Reüll i les formes del verb **reeixir**: *reisc, reix, reisca, reisque, reisquen*

FITXA 13

CONSTRUCCIÓ INCORRECTA: EL GERUNDI DE POSTERIORITAT
L'ús del gerundi és incorrecte quan expressa una acció posterior o una conseqüència del verb principal.
Vegem-ne alguns exemples: Ha caigut un bac en el carrer trencant-se una cama Ha caigut un bac en el carrer i (com a conseqüència) s'ha trencat una cama
El gerundi ha d'expressar una acció anterior o simultània a la del verb principal.
Exemples: Quan vaig a sa casa, sempre està cuinant Mirant el paisatge, vaig passar de llarg l'entrada del poble
Es pot comprovar que l'ús és correcte si té sentit la frase quan anteposem el gerundi al verb principal: Sempre està cuinant qualsevol cosa, quan vaig a sa casa Vaig passar de llarg l'entrada del poble, mirant el paisatge
De vegades, també té un valor equivalent a un adverbi de manera.
Per exemple: Va acudir a la cita rient escandalosament
Tampoc és correcte usar-lo amb el valor d'una oració de relatiu.
Per exemple: El Consell ha aprovat una ordre regulant la convocatòria d'ajudes El Consell ha aprovat una ordre que regula/per a regular la convocatòria d'ajudes

FITXA 14

Distinció entre CAP, RES i GENS

CAP va davant de substantius comptables. S'usa en frases negatives i significa 'ni un'.

Vegem-ne alguns exemples:

*No espera **cap** visita esta vesprada*

*No hi ha **cap** taula per parar*

Ningun és un castellanisme i per tant, incorrecte.

Cal evitar l'ús del **ningun** en comptes de **cap**.

No he vist ~~ningun~~ cotxe passar per ací

*No he vist **cap** cotxe passar per ací*

En frases condicionals i interrogatives equival a 'algun':

*Si veus **cap** error, digues-ho*

*Tens **cap** dubte sobre això?*

RES pronom indefinit que significa 'cap cosa'.

Per exemple:

*No sap **res** d'eixa qüestió*

En frases condicionals i interrogatives significa 'alguna cosa' com ara:

*Hi ha **res** de nou?*

Cal evitar l'ús del castellanisme **algo** en comptes de **res**.

*Vols ~~algo~~? → Vols **res**? (Vols alguna cosa?)*

GENS va davant de substantius incomptables o abstractes.

Exemples:

*No li va fer **gens** de gràcia que no li fera cas*

Podem diferenciar els significats de **RES** i **GENS** en estes 2 frases:

*No m'agrada **gens***

*No m'agrada **res***

L'ÚS ABUSIU DE POSSESSIUS

Hi ha una tendència generalitzada a usar els possessius quan realment no són necessaris.
A fi d'evitar els usos abusius dels possessius podem utilitzar alguna de les solucions següents:

Eliminar el possessiu innecessari:

Saluda amb la ~~seua~~ mà

Substituir el possessiu innecessari per un demostratiu:

Es va parlar molt de l'autor de l'obra i de l'èxit d'aquella MILLOR QUE *Es va parlar molt de l'autor de l'obra i del seu èxit*

Utilitzar el pronom feble **en**:

No coneixia aquella persona i ni en sabia el nom MILLOR QUE *No coneixia aquell individu i ni sabia el seu nom*

Així mateix, hem d'evitar l'ús en els casos següents:

Quan es pot deduir la relació possessiva gràcies al context (relacions de família, les parts del cos, les peces de roba, etc.):

Tots hem viscut del negoci del ~~nostre~~ pare
Lluís se'n va pujar al ~~seu~~ despatx a treballar

Si qui posseix és una persona podem utilitzar les formes EM, ET, LI, ELS... (prons. de datiu) per a marcar la possessió:

Crida la meua atenció/ Em crida l'atenció
Hui li han furtat la motxilla MILLOR QUE *Hui han furtat la seua motxilla*

Amb noms que procedixen de verbs (acabats en *-ment*, *-ció*...) convé passar-los als verbs corresponents en activa o usar els pronoms febles:

Si demà vénen ells, tindrem en compte els seus suggeriments
Si demà vénen ells, tindrem en compte el que suggerisquen